

SOUKROMÁ VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ ZNOJMO s.r.o.

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Kreativní účetnictví a audit

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Marina KHOKHLOVA**

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Eva SLÁDKOVÁ

Znojmo, 2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor **Marina KHOKHLOVA**
Bakalářský studijní program Ekonomika a management
Obor Účetnictví a finanční řízení podniku

Název: **Kreativní účetnictví a audit**
Název (v angličtině): Creative accounting and audit

Zásady pro vypracování:

1. Úvod do problematiky auditu účetních závěrek na základě prostudování literatury
2. Vymezení a charakteristika auditu a jeho možnosti v odhalování kreativního účetnictví a podvodů
3. Seznámení s praxí společnosti a se způsoby sestavování účetních závěrek
4. Analýza problémových oblastí v používané praxi a návrh na doporučení pro společnosti.

Rozsah práce: 50

Seznam odborné literatury:

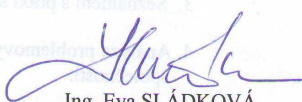
1. KROUPOVÁ, L. *Kreativní účetnictví. Zneužívání účetnictví, možnosti a meze*. Praha: Komora auditorů ČR, 2001. 148 s.
2. KROUPOVÁ L., VAŠEK L., M.R. ČERNÝ. *Mezinárodní standardy účetního výkaznictví*. Praha: VOX, 2005. 240 s.
3. KRÁLÍČEK, V. *Zákon o auditorech. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 140 s. ISBN 978-80-7357-464-2

Datum zadání bakalářské práce: září 2010

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2011

L. S.

Marina KHOKHLOVA
autor

Ing. Eva SLÁDKOVÁ
vedoucí bakalářské práce

Prof. PhDr. Kamil FUCHS, CSc.
rektor SVŠE Znojmo

Abstrakt

Bakalářská práce na téma „Kreativní účetnictví a audit“ pojednává o problematice zkreslování účetních výkazů a špatného vykazování aktiv a pasiv společnosti, výnosů a nákladů. V práci se vymezují příčiny, proč účetní v podniku může využívat metody a praktiky kreativního účetnictví, jaké jsou nejčastější položky výkazů, které jsou předmětem kreativního účetnictví a jaké následky kreativního účetnictví mohou nastat. Práce je obohacena o praktický příklad použití praktik kreativního účetnictví ve dvou společnostech ve Spojených státech amerických.

Klíčová slova

Kreativní účetnictví, účetní výkazy, interní audit, vnitropodnikové účetnictví, aktiva, pasiva, hospodářský výsledek.

Abstract

Bachelor thesis on the topic "Creative Accounting and Audit" deals with the issue of misrepresenting the financial statements and poor reporting of assets and liabilities, revenues and expenses. The work is defining the reasons why an accountant in the enterprise may use methods and practices of creative accounting, what are the most common item in the statements that are subject to creative accounting, and which creative accounting consequences may arise. The work is enriched by a practical example of using creative accounting practices in two companies in the United States of America.

Key words

Creative accounting, financial reporting, internal auditing, internal accounting, assets, liabilities, profits.

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma Kreativní účetnictví a audit jsem vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označila a uvedla v seznamu použitých zdrojů.

V Praze, dne 26. dubna 2011

.....
Marina KHOKHLOVA

Poděkování

Na tomto místě by chtěla poděkovat své vedoucí pí. Ing. Evě Sládkové za cenné rady a doporučení poskytnuté při psaní této bakalářské práce.

Obsah

Abstrakt.....	1
Abstract.....	4
Klíčová slova	4
Key words	4
Prohlášení.....	5
Poděkování.....	6
Úvod	10
Cíl práce.....	12
Metodika práce	12
I. Teoretická část.....	13
1. Vymezení pojmů a předpokladů.....	13
1.1 Definice kreativního účetnictví	14
1.2 Definice Window dressing	15
1.3 Příčiny zavedení praktik kreativního účetnictví.....	16
1.3.1 Odměny manažerů	16
1.3.2 Big bath.....	17
1.3.3 Snižování hodnoty zisku.....	17
1.3.4 Oceňování majetku	18
1.3.5 Snaha přilákat investory.....	18
II. Praktická část	19
2. Položky účetních výkazů, na nichž se používají metody kreativního účetnictví ..	19
2.1 Dlouhodobý majetek	19
2.1.1 Pořizování dlouhodobého majetku	19
2.1.2 Metody odepisování majetku.....	21

2.1.3 Náklady na modernizaci nebo opravu majetku.....	21
2.1.4 Hodnota aktiva	22
2.1.5 Goodwill společnosti.....	23
2.2 Krátkodobá aktiva	24
2.2.1 Zásoby.....	24
2.2.2 Finanční investice	26
2.2.3 Pohledávky.....	28
2.3 Výnosy.....	30
2.4 Závazky	31
3. Největší případy negativního dopadu kreativního účetnictví.....	32
3.1 Kauza společnosti Enron	32
3.1.1 Schéma podvodu společnosti Enron.....	33
3.1.2 Poučení ze skandálu ve společnosti Enron	35
3.2 Kauza společnosti WorldCom.....	36
3.2.1 Schéma podvodu ve společnosti WorldCom.....	37
3.2.2 Poučení ze skandálu ve společnosti WorldCom	38
4. Doporučení jak eliminovat nebo zamezit využití kreativního účetnictví v organizaci	39
4.1 Důkladné kontroly nezávislými subjekty	39
4.2 Sledování rozdílů mezi účetnictvím z vnitropodnikového a daňového hlediska ..	40
4.3 Nastavení jiného způsobu odměňování manažerů	40
4.4 Respektování jednotných principů a způsobů účtování	41
4.5 Nastavení vnitropodnikové kultury a vypěstování dobrého a odpovědného vztahu zaměstnanců k podniku a jeho vedení	42
Závěr	44
Seznam použitých zdrojů a literatury	45

Seznam příloh	46
Příloha A: účtová třída 0 – dlouhodobý majetek	46

Úvod

Po několika významných událostech ve finančním a ekonomickém světě je nutné se zamyslet nad původem problémů a kořeny zla. Již v roce 2001 se začaly objevovat problémy s výkaznictvím a nesprávnými účetními postupy, nekálými praktikami účetních v celém světě. Stačí připomenout známé kauzy – krach gigantické společnosti Enron v roce 2002, společnost WorldCom a Parmalat. Pád společností byl natolik neočekávaný, nepředvídaný ani odborníky, že hned vyvolal vlnu účetních kontrol a prověření finanční transparentnosti každé velké organizace. Byly vdány nové zákony platné pro oblast účetnictví a podnikání na kapitálovém trhu, přijímala se závazná opatření ohledně způsobů vykazování dlouhodobého hmotného, nehmotného a finančního majetku, a hlavně ocenění akcií a jiných majetkových cenných papírů. Mezi nejvýznamnější zákony a předpisy patří zákon Sarbanes-Oxley, rámec COSO ERM, úprava mezinárodních standardů IFRS a IAS. Několik let přijatá opatření byla velmi znát – mnoho zemí ve světě zaznamenaly velký ekonomický růst, zvýšení hrubého domácího produktu a posílení ekonomické situace. Nicméně, opatření se nezdála být dlouhodobého charakteru, protože několik let po jejich přijetí vypukla nová vlna ekonomických potíží. Zajímavé je, že zřídlo vlny zase pocházelo ze Spojených států amerických a pak pohltilo ostatní země světa během několika krátkých dnů.

Otázka je, zda opakované ekonomické problémy jsou náhoda nebo zákonitost. Kdo je viníkem v každé situaci, jak tyto chyby napravit a jaké systémy kontroly nastavit, aby vedly k co nejtransparentnějšímu a nejefektivnějšímu fungování účetní jednotky? Část těchto otázek by měla být zodpovězena v této bakalářské práci, zejména po provedení šetření v oblasti účetnictví a účetních zákonů a zhodnocení již proběhách problémů ve zmíněných společnostech.

Bakalářská práce je rozdělená do čtyř kapitol. První kapitola je teoretická. V této kapitole se vymezují základní pojmy a definice z oblasti účetnictví, jsou uvedeny důležité normy a zákony z oblasti účetnictví. V první kapitole jsou rovněž vymezeny hlavní příčiny zavedení praktik kreativního účetnictví do podniku.

Druhá kapitola je praktická, v níž se zaměřuje na konkrétní položky nákladů a výnosů, aktiv a pasiv v účetních výkazech a zjišťuje se, jak různé způsoby vykazování rozlišných operací mohou ovlivnit hospodářský výsledek společnosti.

Třetí kapitola je případovou studií. V ní jsou uvedeny příklady kreativního účetnictví v konkrétních organizacích – společnosti Enron a WorldCom, včetně dopadů zavedení kreativního účetnictví do těchto společností.

Ve čtvrté kapitole jsou obsaženy doporučení a návrhy pro vedení a vlastníky společností, jak se vyvarovat použití kreativního účetnictví a zkreslování účetních údajů o společnosti.

Cíl práce

Cílem práce je definovat kreativní účetnictví a jeho hranice, doporučit způsoby a postupy při účtování a vyhýbaní se nekálým (i když zákonným) praktikám zaznamenávání účetních případů a provést analýzu odhalující nejčastější způsoby „zákonných podvodů“ v účetnictví jednotlivých společností.

Pro dosažení cíle je nutné stanovit dílčí cíle – pracovní hypotézy. První pracovní hypotézou je předpoklad, že praktiky kreativního účetnictví mohou narušit chod společnosti a ohrozit její existence.

Druhou pracovní hypotézou je tvrzení, že účetní může manipulovat s položkami v účetních výkazech tak, že to povede ke zkreslení skutečného stavu a může oklamat vlastníky společnosti, investory a veřejnost, která se zajímá o finanční zdraví podniku.

Metodika práce

Během výzkumu je nutné použít výzkumné metody. Pro účely této práce byly vybrány zejména metody srovnávací, šetření, analyzování.

Z metod empirického výzkumu použijeme především metodu sběru dat a poznatků o kreativním účetnictví. Hlavními zdroji jsou odborné monografie českých a zahraničních autorů, články v odborných časopisech a v brožurách Institutu interních auditorů v České republice.

Další metoda je analýza položek účetních výkazů, ve kterých se můžou vyskytovat praktiky kreativního účetnictví, analýza jejich umístění v rozvaze a výkazu zisku a ztrát společnosti.

I. Teoretická část

1. Vymezení pojmů a předpokladů

Účetní jednotky v České republice jsou povinné vést účetnictví v souladu s mezinárodními a tuzemskými standardy a právními normami. Účetní výkazy by měly podávat věrný a poctivý obraz situace v podniku, která by měla odpovídat skutečnosti. V podniku by měla být stanovená účetní směrnice, která předepisuje způsoby a metody účtování a zaručuje jednotnost vykazování.

V případě, že se účetní standardy nedodržují nebo dodržují jen zčásti, můžeme takovéto účetnictví považovat za nepřehledné a neodpovídající realitě. Nicméně, nemusí se dopouštět podvodů, aby se vykazovaly zkreslené a nepravdivé údaje. Právě v tomto smyslu mluvíme o kreativním účetnictví, tj. takovém způsobu účtování, kdy výsledky a finanční ukazatele se vykazují v souladu se zákonem a stanovenými standardy, ale pohybují se na jeho hranicích. Výsledky kreativního účetnictví nemůžeme vůbec považovat za důvěryhodné, a samotný způsob vykazování za transparentní. Takové postupy a metody mohou vést k problémům, vybavíme-li si skutečnosti nedávných let, které se staly ve společnosti Enron, WorldCom a Parmalat, o nichž se mluvilo v celosvětovém měřítku.

Za kreativní účetnictví můžeme sice označovat účetní podvody, ale toto označení by bylo velmi nepřesné. Jde o způsoby účtování, které jsou v souladu se stanovenými normami, však využívány jiným způsobem, než je třeba vzhledem k účetním případům.

Termín kreativní účetnictví se v současné době používá v mnoha různých významech, dokonce lze v inzerátech vyhledat poptávku po „kreativních účetních“, což ještě neznamená, že v hledající firmě se dopouští podvodů nebo využívají špatné metody pro vykazování. Poprvé se ale o kreativním účetnictví hovořilo právě v souvislosti s kauzou ve společnosti Enron v roce 2002, kdy se zjistily velké nesrovnalosti mezi výkaznictvím a skutečným stavem ve firmě: aktiva byla nadhodnocená, finanční ukazatele se dle účetních výkazů zdály lepší, než byly ve skutečnosti. Enron byla jednou z největších společností ve Spojených státech, zčásti z důvodu kreativního vykazování, a během několika měsíců požádala o ochranu před věřiteli, tj. zkrachovala.

Následně se podobné praktiky objevily v dalších velkých společnostech, účetní zisk se nadhodnocoval, což způsobovalo neodpovídající realitě růst cen akcií. Po zjištění podvodů se ceny akcie dostaly na nulu, společnosti zkrachovaly, a celý svět se dozvěděl o tom, co to je kreativní účetnictví, jak se mu vyhnout anebo jak ho využít ve svůj prospěch.

V případě zmíněných velkých společností podvodů se dopouštěli nejenom účetní a finanční ředitelé, ale též auditoři, kteří měli výkaznictví a finanční výsledky kontrolovat, aby odpovídaly skutečnosti. Výsledkem bylo vydání rozsáhlého zákona Sarbanes-Oxley v roce 2002 a dokumentu Sarbaney COSO ERM¹, které upravovaly činnost interních a externích auditorů z hlediska kontrol finančních ukazatelů společností.

Kreativní účetnictví se bohužel objevuje nejenom v teorii a v praxi malých a velkých obchodních společností, ale též na vládní a makroekonomické úrovni. Tímto míníme porušení pravidel Paktu stability a růstu v roce 2004, a to konkrétně doporučení respektovat určitou hranici schodku veřejného rozpočtu. Zemí, která se dopustila podvodu, bylo Řecko, a to metodou manipulování se statistickými makroekonomickými údaji. Řecko ale nebylo jediným státem, které se dopouštělo takovýchto nekalých praktik. V Evropské unii se domnívá, že podobných podvodů se dopustily i další státy, stále probíhají kontroly a zjišťují se nedostatky ve výkaznictví.

1.1 Definice kreativního účetnictví

Pojem „kreativní účetnictví“ je definován jak finančními institucemi, tak Institutem interních auditorů v České republice (dále ČIIA – Český institut interních auditorů). Tato organizace definuje kreativní účetnictví jako zneužívání finančního účetnictví a způsobů účtování, což vede ke zkreslení informací o hospodaření a správě společnosti. Jinak řečeno, kreativní účetnictví je způsob vykazování s využitím znalostí účetních výkazů a standardů s cílem manipulovat s výsledky a dosahovat žádaných ukazatelů.

Odborné monografie přiřazuje kreativnímu účetnictví následující definice²:

---

¹ Committee of Sponsoring Organizations Risk Management Integrated Framework

² KAMAL, Naser. *Creative financial accounting : its nature and use*. New York : Prentice-Hall, 1993. 250 s. ISBN 0-13-061763-6.

- Manipulace s účetními údaji za účelem přeměny účetních výkazů z aktuální do žádoucí podoby.
- Procesy, při nichž jsou uskutečňovány hospodářské operace tak, aby bylo dosaženo co nejpříznivějších ekonomických výsledků.

Na základě uvedených definic lze konstatovat, že kreativní účetnictví je účelné zkreslení, nikoliv z nedbalosti nebo nedostatečných účetních znalostí. Je jasné, že skoro každý podnik si vybírá vlastní způsoby zaúčtování jednotlivých operací, a že stejné účetní operace by dávaly různé ekonomické výsledky při použití různých způsobů účtování, které jsou v souladu s účetními standardy. Ale za kreativní účetnictví bychom měli považovat takový způsob vykazování, který způsobuje tak výrazné odchylky, že povedou k zásadnímu oklamání externích uživatelů účetních informací.

1.2 Definice Window dressing

V praxi kreativního účetnictví se používá pojem Window dressing. V překladu z angličtiny tuto frázi můžeme přeložit jako ozdobení vitrín, ale z ekonomického hlediska tento pojem nabývá jiného významu. Především jde o „závojevání, zkrášlování bilance za účelem vytvoření viditelně vysoké likvidity“³. Institut certifikovaných účetních ve Velké Británii definoval tento jev následujícím způsobem: „*Windows dressing je takové vedení transakcí, při nichž finanční výkazy podávají zavádějící informace nebo nereprezentativní obraz o finanční situaci podniku.*“⁴

Existuje více způsobů, jak se Windows dressing realizuje. Jde zejména o následující:

- Možnost výběru z různých účetních metod, dovolených účetními standardy a legislativou příslušného státu
- Užívání odhadů a prognóz v účetnictví, což vede k optimističtějšímu vykazování, než odpovídá skutečnosti,

---

³ Anglicko-ruský slovník ekonomických pojmů, překlad do češtiny vlastní.

⁴ Coopers Lybrand: Multilingual dictionary of Financial Reporting – Thomson Business Press 1996, str. 199

- Převádění zisku a výsledků hospodaření mezi obdobími pomocí umělých transakcí. Často jde o dodatečné fiktivní operace podporované třetí stranou, např. bankou nebo jinou organizací,
- Špatné načasování transakcí za účelem vyvolání požadovaného dojmu,
- Prodej a nákup prodaných aktiv,
- Přeceňování majetku, který neodpovídá uvedené částce,
- Špatné vykazování výnosů nebo nákladů
- Nesprávné časové rozlišení aktiv nebo pasiv,
- Nedodržení hlavních zásad v účetnictví, např. zásady opatrnosti, pesimistického odhadu apod.,
- Špatný odhad životnosti majetku, vysoké nebo příliš nízké odpisy.

Abychom shrnuli, Windows dressing je jednou z forem kreativního účetnictví, která spočívá v manipulaci v účetnictví a v účetních výkazech za účelem vykazování požadovaných ekonomických a účetních výsledků. Podává se tak nevěrný a zkreslený obraz, který klame externí a často interní uživatele a přivádí ke špatnému vnímání ekonomického a finančního zdraví podniku.

1.3 Příčiny zavedení praktik kreativního účetnictví

Hlavními iniciátory zavedení praktik kreativního účetnictví jsou bezesporu manažeři společnosti a její vedení, kteří jsou zodpovědní za zveřejňování a výsledky účetních výkazů. Příčin pro takové nepříznivé rozhodnutí je několik a mají velmi závazné důsledky pro způsob vykazování jednotlivých operací a účetních skutečností.

1.3.1 Odměny manažerů

Současný stav řízení obchodních společností je nejčastěji hierarchicky uspořádán tak, že akcionáři a vedení společnosti delegují své pravomoci a odpovědnosti za řízení společnosti na vrcholové manažery. Od manažerů se vyžadují dobré výsledky na konci období, nejčastěji v podobě zisků, z nichž se vyplácí dividenda. Nicméně, účetní zisk je

jedním z mnoha ukazatelů, které zobrazují finanční zdraví podniku, mezi něž patří kladné peněžní toky, rentabilita v její mnoha podobách, likvidita, bez níž nemůže podnik dlouhodobě existovat a další. Protože dividenda je vázána jenom na výše zisku, pak manažeři považují za nutnost zvyšovat tuto položku v účetních výkazech a vykazovat lepší výsledek dle tohoto jednoho kritéria. Není to ale jediný důvod. Pro motivaci manažerů a ve snaze přimět je pracovat bez přestávek a dovolených, jednou z forem odměn jsou prémie, které se počítají jako procento ze zisku. Tak každý z účastníků vedení dostane své: akcionáři vysoká dividenda, manažeři – vysoké prémie jako navýšení svého stálého platu. Tak zdroje kreativního účetnictví se stává chamtivost těchto osob.

1.3.2 Big bath

Odměňování a vyplacení prémie není jedinou motivací manažerů. Velmi zajímavým jevem jsou takzvané „velké lázně“. Princip je založen na hodnocení užitečnosti manažerů dle počtu podřízených, částkou sdělených prostředků, odpovědnostními výkony apod. Pokud firma v určitém účetním období hospodaří se ztrátou nebo nedosahuje takové výše zisku, aby byly vyplacené prémie vázány na stanovenou výši zisku, pak manažeři „upravují“ výkazy tak, aby firma byla v tomto účetním období ještě víc ztrátová. DO účetních výkazů se zahrnují veškeré skutečné a předpokládané ztráty jak běžného, tak příštího období. V příštím období firma vykazuje samé zisky, protože ztráty již byly vykázány v minulém období. Název „big bath“ znamená příprava na vysoké prémie v důsledku navýšení imaginárních ztrát v současném období.

1.3.3 Snižování hodnoty zisku

Dalším důvodem, proč manažeři používají metody kreativního účetnictví je ten, že se snaží vyhnout vysokým daním, a proto ve výkazech snižují výši zisku za účetní období. Vysoké zisky jsou v některých státech světa považovány za důvod pro zvýšení mezd zaměstnanců, a tak firmy jsou pod tlakem odborů.

Nejenom nižší daně, ale též možnost získat dotaci od státu je motivem pro snížení výše zisku. V případě, že firma působí v průmyslovém nebo jiném strategickém odvětví, stát bude všemi možnými finančními způsoby podporovat její chod. V případě nízkých zisků a

ohrožení existence firmy nebo nemožnosti financovat plánované projekty, stát poskytuje dotace pro financování.

Nicméně, zisk je velmi rozhodujícím faktorem v případě, že společnost si plánuje půjčit kapitál od banky nebo jiného věřitele. Proto operování s výši zisku musí být v souladu s dlouhodobou strategií podniku a respektovat cíle a plány.

1.3.4 Oceňování majetku

Špatné oceňování majetku ve společnosti je považováno za jeden z hlavních důvodů nesprávného vykazování a kreativního účetnictví. Připomeňme si, že majetek společnosti se může vykazovat v historických cenách. Tento způsob značně podhodnocuje aktiva. Toto vyvolává mimobilanční financování a nevykazování některých dluhů v pasivech rozvahy.

1.3.5 Snaha přilákat investory

Každý racionální investor uvažuje o umístění svého kapitálu na základě zhodnocení minimálně dvou faktorů: rizika spojeného s podnikáním a výnosu z tohoto podnikání. Pokud se vykazují dobré ukazatele ROCE (Return on capital invested – rentabilita investovaného kapitálu), pak investor může uvažovat o investování do projektů nabízených touto společností. Rentabilita celkového investovaného kapitálu se může pomoci kreativního vykazování zvýšit pomoci zvýšení tržeb a výkonu společnosti.

II. Praktická část

2. Položky účetních výkazů, na nichž se používají metody kreativního účetnictví

V předchozím textu byl vysvětlen pojem Window dressing, který se používá ve firmách pro „zlepšení“ účetních výkazů společnosti. Jde v podstatě o manipulaci s účetními údaji a přeměnu výkazů ze skutečné podoby do „žádané“ podoby, což vede k podání nereprezentativního obrazu o finanční situaci v podniku.

Proto hlavním cílem této práce je uvést základní položky aktiv, pasiv, výnosů a nákladů společnosti, na níž se může aplikovat praktika kreativního účetnictví a dopad na celkové hospodaření společnosti.

2.1 Dlouhodobý majetek

Dlouhodobý majetek je v účetní osnově zařazen do účtové třídy 0 a zahrnuje jak hmotná, nehmotná, tak finanční aktiva. Dle platných účetních standardů České republiky se za dlouhodobý majetek vykázaný v rozvaze považují položky rozvahy uvedené v Příloze A této práce. Pro účely této práce ale uvedeme pouze položky dlouhodobého majetku, které budeme analyzovat v kontextu kreativního účetnictví.

2.1.1 Pořizování dlouhodobého majetku

Do dlouhodobého majetku podle mezinárodních účetních standardů (IFRS) spadají pozemky, budovy a zařízení, ale též nehmotná aktiva (např. licence, software apod.). V rozvaze se tyto položky ukazují, pokud se očekává, že přinesou společnosti ekonomický prospěch a mohou být oceněny v peněžním vyjádření. [Zdroj: IAS 16, IAS 38]. Toto ustanovení vylučuje zařazení do těchto položek výdajů na reklamy a propagační činnost do nehmotných aktiv. V případě, že tato podmínka není splněná, majetek musí být odepsán a zařazen do nákladů s okamžitou platností a již se nezobrazuje v rozvaze.

V položkách dlouhodobého majetku mohou nastat problémy při pořízení, a to hlavně při počítání jeho historických nákladů, při použití jedné z technik odepisování, zahrnutí nákladů na modernizaci a za opravy majetku.

Při pořízení majetku se cena majetku stanoví ve výši celkových pořizovacích nákladů, tj. náklady na odvoz a montáži, náklady spojené se zprostředkováním nákupu majetku apod. V případě, že pořízení majetku se uskutečňuje pomocí půjčených prostředků (zejména úročených úvěrů), nastávají komplikace. Americké účetní standardy (US GAAP) na rozdíl od Mezinárodních účetních standardů (IFRS) popisují aktivaci úrokových nákladů dopodrobna. Doporučuje se zahrnovat finanční úroky zejména když aktiva jsou pořízená pro potřeby společnosti, pro účely leasingu nebo prodeje nebo při použití ekvivalenční metody účtování investic. Americké účetní standardy nedoporučují zahrnovat úroky do historických nákladů v případě, že jde o pozemky nebo zásoby, u již použitého majetku, u darů nebo dotací apod.

České účetní standardy nedefinují přesně, jak se mají účtovat úroky: mohou tedy být vykázány dvěma možnými způsoby, a to buď vykazováním veškerých úroků přímo v položkách nákladů nebo provést aktivaci úroků, které jsou přímo vztaženy k určitému majetku, do jeho ceny. Tak společnost může vybrat řešení, které je vzhledem k jejím účetním směrnicím optimální. Podle novely IFRS úroky již nemohou být zahrnuty do nákladů, ale musí jít aspoň z části do pořizovací ceny.

Samozřejmě je, že každá společnost si vybere právě ten nejvhodnější způsob zařazení úroků. Na místě je ale připomenout, že při aktivaci úroků do ceny majetku se zvyšuje cena dlouhodobého majetku, tedy celková hodnota aktiv, což pozitivně ovlivní ukazatel rentability celkového kapitálu a sníží ukazatel zadluženosti, ovlivní i jiné ukazatele ve společnosti. Při použití alternativní metody – zahrnutí úroků do nákladů se snižuje zisk společnosti a toto se též promítá do výši zisku na akcii. Proto druhá varianta, i přes svou adekvátnost vůči účetním postupům, je nevhodná, pokud hlavní cíl společnosti je vyhovět požadavkům akcionářů a za každou cenu zvyšovat zisk na jednu akcii.

2.1.2 Metody odepisování majetku

Za odpis majetku můžeme označit amortizaci dlouhodobého hmotného majetku a rozdělení jeho pořizovací ceny do nákladů během určité doby. Výše odpisu závisí nejenom na ceně majetku, ale též na metodě odepisování, kterou zvolí společnost a zůstatkové ceně majetku po uplynutí doby jeho odepisování. Různé metody odepisování mohou výrazně změnit výši aktiv nebo nákladů. O historické ceně jsme již pojednali v předchozí kapitole, v rámci rozboru tématu odpisy je nutné diskutovat ohledně stanovení zůstatkové ceny tohoto majetku.

Odpisy jsou obsaženy ve standardu IFRS 16, zůstatková hodnota dle těchto standardů se stanoví odhadem; je to částka, kterou účetní jednotky stanoví na základě vlastních zkušeností. Částka by měla odpovídat ceně, za níž je podnik schopný prodat majetek na konci jeho životnosti.

Doba použitelnosti je též upravena Mezinárodními účetními standardy. Může být stanovena jako odhad doby, po níž bude aktivum použito, nebo pomoci výkonů, tj. kolik výrobků může aktivum vyrobit. Jedná se ale pouze o odhad.

Mezi metody odepisování dlouhodobého majetku patří zejména lineární metoda, zrychlené odpisy, výkonové odpisy. Lineární metody předpokládá stejnou odepisovanou částku po dobu životnosti aktiva. Zrychlené odepisování používá snižující základ pro výpočet odpisů; na začátku životnosti odpisy jsou větší, časem se částka snižuje, ale zároveň vznikají náklady na opravu zařízení nebo jiného dlouhodobého majetku. Výkonové odpisy jsou částkou odvozenou od počtu výkonů, tedy hodinami nebo kusy výrobků. Metoda odepisování by se měla překontrolovat vzhledem ke změně podmínek podnikání, změně užitečnosti jednotlivých položek aktiv apod. Je zřejmé, že protože každá organizace může vybírat ze třech možných metod, pak může těmito metodami a výsledky manipulovat a zneužívat je pro dosažení svých vnitropodnikových cílů.

2.1.3 Náklady na modernizaci nebo opravu majetku

Modernizace a aktualizace dlouhodobého majetku je významným problémem a jistě jednou z prvních možností používání metod kreativního účetnictví. Základní problém totiž spočívá v tom, že Mezinárodní účetní standardy nestanoví přesnou definici modernizace a

běžných oprav, nestanoví též určení ceny majetku po modernizace, resp. jeho zhodnocení z důvodu učiněných kroků.

Z účetního hlediska je v tom zásadní rozdíl:

- Opravy a údržby se účtují do položek nákladů, a to do toho období, v němž byly provedeny.
- Modernizace se zařazuje do ceny dlouhodobého majetku, protože by měla zvýšit jeho budoucí výnos; cena se dostává do nákladů postupně, a to v podobě odpisů.

Jako příklad modernizace, jež by měla vést ke zhodnocení aktiva nebo větší užitečnosti aktiva, můžeme uvést rozšíření kapacity hotelů o další pokoje, lůžka; zlepšení výkonnosti stroje nebo aktualizace software, která by měla zásadně ovlivnit výkonnost celé společnosti a znesnadnit práci apod. Pokud to nejsou výše zmíněné případy, pak jde o běžnou opravu nebo údržbu majetku, a tato položka se musí zahrnovat do nákladů a snižovat tedy účetní zisk společnosti.

2.1.4 Hodnota aktiva

V souladu s platnou legislativou a Mezinárodními účetními standardy by se měla respektovat zásada opatrnosti, která znamená, že *„je třeba brát v úvahu všechna známá rizika a očekávané ztráty, které se týkají majetku a závazků účetní jednotky. Tato zásada se realizuje tvorbou rezerv, opravných položek a odpisů.“* [BLECHOVÁ, JANOUŠKOVÁ, 2010, str.19]. Proto se tyto opravné položky a odpisy vytvářejí mimo jiné v aktivech společnosti, a konkrétně v položce dlouhodobý majetek. V účetním standardu IAS 36 jsou uvedeny předpisy, které slouží jako důvod pro snížení hodnoty aktiva, hodnoty, kterou je aktivum schopno vyprodukovat. V případě přílišného snížení hodnoty aktiva je přebytečná částka zapsána jako výnos společnosti.

Tento způsob účtování je též zdrojem podvodů v rámci kreativního účetnictví, protože se ve všech zmíněných případech používají převážně odhady. Odhadem se stanoví zejména následující hodnoty:

- zpětně získatelná částka z prodeje daného aktiva
- Zpětně získatelná částka, kterou je aktivum schopné vyprodukovat,

- Redukce ceny aktiva
- ztráta ze snížení hodnoty aktiva. [LOUŠA, 2011, str. 90]

2.1.5 Goodwill společnosti

Co je to vlastně goodwill společnosti? Za goodwill se považuje „dobrá pověst podniku u obchodních partnerů, finančních institucí, veřejností i spotřebitelů v tuzemsku i v zahraničí. Goodwill se získává dlouhodobým přístupem firmy vůči zákazníkům i partnerům, vytváří se zejména spolehlivostí při dodávkách zboží či poskytování služeb, pečlivým dodržováním všech smluvních závazků“. [MALÝ, 2002, str. 55].

Goodwill je bezesporu nehmotné aktivum, které se nachází v horní části rozvahy ve skupině dlouhodobý nehmotný majetek. Mohou to být technické poznatky nebo jiné odborné znalosti, které nemohou být objektivně měřeny, ale posuzují se dle subjektivního hodnocení společnosti. V případě, že společnost vlastní goodwill, pak se očekává vyšší budoucí výnosy z důvodu konkurenční výhody a přínosem pro společnost, který goodwill zajišťuje.

Podle IFRS goodwill vzniká jenom za vymezených podmínek, například při akvizici společností. Problémem při vykazování goodwillu je nespolehlivost odhadu hodnoty, s níž je možné manipulovat a která je příčinou kreativního účetnictví. Taktéž nelze správně rozlišit mezi náklady na goodwill a běžnými náklady podniku.

Americké účetní standardy US GAAP na rozdíl od Mezinárodních účetních standardů IFRS dovolují odepisovat goodwill, a tím zvyšovat náklady společnosti, a to po dobu 40 let.

Zajímavé je, že goodwill může nabývat záporných hodnot. V tomto případě dle různých standardů se účtuje o goodwillu následovně:

- Buď se rozpouští do výnosů běžného období (záporný goodwill se neodepisuje, ale dává se do výsledku hospodaření, čímž se zvyšuje zisk společnosti),
- Nebo se rozpouští do výnosů postupně,

Proto lze říct, že výsledek hospodaření společnosti může být velmi významně ovlivněn výší goodwillu, dobou jeho odepisování (v případě, že je to možné), nebo vykazování goodwill u v rozvaze společnosti.

2.2 Krátkodobá aktiva

Krátkodobá aktiva též najdeme v rozvaze společnosti. Jsou to stavové veličiny k určitému datu, které patří do účtových tříd 1, 2, 3, které jsou přílohou této práce. Konkrétními položkami, jimiž se zabýváme v rámci této práce jsou zásoby, s nimiž souvisí problematika metod pořízení, vyskladňování a odepisování, pak též krátkodobé a dlouhodobé investice, pohledávky.

2.2.1 Zásoby

„Zásoby jsou aktiva v podobě surovin nebo spotřebního materiálu, které budou spotřebovány ve výrobním procesu nebo při poskytování služeb.“⁵

„Zásoby vlastní výroby oceňujeme na úrovni vynaložených vlastních nákladů. Vlastními náklady u zásob rozumíme přímé náklady popř. část nepřímých nákladů, které se k činnosti vztahují. Částka se určuje podle skutečné výše nákladů, nebo podle operativních kalkulací.

Zásoby nakupované se oceňují pořizovací cenou. Pořizovací cenu se rozumí cena za kterou se zásoba skutečně pořídí včetně nákladů s jejich pořízením (doprava, clo, pojištění...).“⁶

Zásoby se ale nejenom nakupují, ale též vyrábí v rámci výrobní činnosti organizace. Tady nastává problém v případě ocenění zásob vlastní výroby.

Vlastní náklady na zásoby jsou přímé náklady, tj. souhrn všech nákladů, které vstupují do výrobního procesu. Sem může patřit nejenom materiál, elektřina, pronájem výrobních prostor, mzda zaměstnancům, ale též zdravotní a sociální pojištění pracovníků, prostoje, osvětlení, administrativní náklady (jenom legislativa České republiky), doprava apod.

---

⁵ International Accounting Standards Board – Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS) 2009,

⁶ §25 zákona č. zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Do nepřímých nákladů může společnost zahrnout náklady, které nepatří do pořizovacích nákladů nebo do nákladů vlastní výroby, aby zkreslila skutečné náklady, které nemůže „obhájit“ před vedením. Jde o výdaje na reklamu, bezplatná doprava zákazníkům v rámci extra služby, dárky zákazníkům apod.).

Další oblastí kreativního účetnictví je vyskladňování zásob a jejich ocenění. Problém spočívá v tom, že dodávky materiálu, polotovarů nebo zboží ne vždy jsou za jednotnou cenu, tržní ceny se mění a proto podnik může pořídit dvě stejné dodávky, ale za různé náklady. Materiál pořizuje na sklad, následně ho musí vyskladnit a poslat do výroby, a to vždy zobrazit v peněžních jednotkách. V praxi se pro oceňování vyskladněného materiálu používají šest metod:

- metoda FIFO – (z angl. First-in-First-out) – dodávka materiálu, která přišla na sklad jako první, odchází do výroby též jako první. Metoda se používá v případě poklesu cen, vykazovaný zisk je pak nižší.
- metoda LIFO – (z angl. Last –in-First-out) – dodávka, která přišla na sklad jako poslední, odchází do výroby jako první. Metoda se používá v případě růstu cen, protože snižuje negativní dopad inflace na hospodaření podniku.
- metoda průměrné ceny – zjištění aritmetického průměru ceny a použití pro všechny jednotky materiálu.
- metoda reprodukčních nákladů – metoda se používá u výrobků, které jsou dlouho skladovány, například víno nebo uhlí.
- metoda HIFO – (z angl. Highest-in-First-out) – spočívá v tom, že se nejdříve vyskladňuje zboží, které bylo nakoupeno nejdraž. Metoda se používá zejména proto, aby podnik co nejdříve se zbavit velkých nákladů na materiál.
- metoda LOFO – (z angl. Lowest-in-First-out) – spočívá v tom, že materiál nakoupený za nejnižší cenu se vyskladní jako první.

Podle IFRS se v České republice smí používat jenom metoda FIFO a průměrné ceny.

[SYNEK, 2007, str. 62]

Tak při využití různých metod nebo jejich kombinací pro oceňování zásob může nastat problém při zjištění skutečných nákladů a také skutečné výši zisku. Společnost může manipulovat s několika dodávkami zásob, a vyskladňovat jenom ty nejlevnější dodávky za

účelem snížení nákladů a zvýšení účetního zisku a naopak. Proto nejobjektivnější a nejpoužívanější metodou v celém světě je metoda aritmetického průměru.

Uvedeme jednoduchý příklad, abychom mohli ukázat, jak různé způsoby oceňování zásob mohou ovlivnit výši nákladů a výsledek hospodaření podniku.

Příklad: společnost si zakoupila 6 kusů materiálu (zásob) za celkové pořizovací náklady: 290, 450, 510, 520, 690, 700 peněžních jednotek. V tomtéž účetním období se společnosti povedlo vyskladnit a prodat 4 jednotek materiálu (zásob za stejnou cenu 1200 peněžních jednotek. Výpočet ocenění dle jednotlivých metod a výsledek hospodaření je ukázán v následující tabulce:

Tabulka 1: metody oceňování podnikových zásob

Metoda	Náklad účetní	Výnosy	Zisk
LIFO	2 420	4 800	2 380
FIFO	2 050	4 800	2 750
Aritmetický průměr	2 180	4 800	2 620
HIFO	2 420	4 800	2 380
LOFO	1 880	4 800	2 920

Zdroj: vlastní

Z uvedeného příkladu je vidět, že metody oceňování vnitropodnikových zásob hrají významnou roli ve stanovení účetního zisku společnosti. Některé metody se méně liší mezi sebou výsledkem, jiné vykazují značné rozdíly v ocenění a ve výši hospodářského výsledku.

2.2.2 Finanční investice

Problematika oceňování nekončí u zásob, nýbrž začíná. Velmi rizikovou oblastí z hlediska kreativního účetnictví je oceňování investic, a to jak krátkodobých, tak dlouhodobých.

Existují rozdíly mezi definováním finančních aktiv dle standardů IFRS a českých účetních standardů. Dle IFRS se za finanční aktiva považují⁷:

- *Finanční aktiva oceňované reálnou hodnotou, jejíž změny se účtují do nákladů, resp.*
- *výnosů*
- *Finanční investice držené do splatnosti*
- *Realizovatelná finanční aktiva*
- *Pohledávky*

České účetní standardy rozdělují finanční aktiva na krátkodobé a dlouhodobé. Tato aktiva jsou vymezeny takto⁸:

Krátkodobá finanční aktiva

- *Cenné papíry k obchodování*
- *Cenné papíry držené do splatnosti – patří sem cenné papíry se splatností do 1 roku*
- *Ostatní cenné papíry*

Mezi dlouhodobá finanční aktiva patří:

- *Cenné papíry držené do splatnosti – se splatností delší než jeden rok.*

Krátkodobé investice jsou součástí krátkodobých aktiv, proto musí být relativně likvidně a podnik musí být schopný je okamžitě prodat a přeměnit v likvidní prostředky. Proč podnik vůbec rozhoduje nakoupit krátkodobé investice? Především je nutné upozornit na to, že peníze ve své podstatě je nejlíkvinnější prostředek, ale nepřinášející žádné zhodnocení v podobě úroků. Ukládání peněz na běžné a terminované účty sice může přinést malý úrok, ale tento výnos je stále velmi nízký. Proto se podnik rozhodne uložit své volné prostředky do krátkodobých cenných papírů, které mohou přinést větší zhodnocení. Krátkodobost znamená držení cenného papíru po dobu kratší než jeden rok. Nesmíme též zapomenout na

---

⁷ Stručný přehled rozdílů mezi Mezinárodními standardy účetního výkaznictví a Českou účetní legislativou, Ernst&Young, 2009

⁸ Stručný přehled rozdílů mezi Mezinárodními standardy účetního výkaznictví a Českou účetní legislativou, Ernst&Young, 2009

přímou souvislost mezi očekávaným výnosem z investice a rizikem. Vyšší výnos je zpravidla odměnou za větší podnikatelské riziko, a proto se cenný papír (krátkodobá investice) zhodnotí pouze tehdy, je-li podnikatel schopen unést míru rizika.

Pro oceňování investice se používají zejména následující metody:

- Historická cena – tj. cena, za níž byla investice nakoupená, tj. součet všech nákladů spojených s koupí investice (mimo jiné zprostředkovatelské náklady, burzovní poplatky apod.),
- Tržní cena – cena, za kterou je možné investici prodat nebo nakoupit v současné době,
- Ocenění nejnižší ze dvou hodnot – zvolení nejnižší ceny, a to buď tržní nebo historické.

Při výběru jedné z nabízených metod je nutné si uvědomit, že v důsledku přecenění investic mohou vznikat opravné položky, tj. náklady nebo výnosy. Účetní standardy doporučují několik způsobů, jak je možné zachycovat účetní rozdíly v ceně investic, a to buď ve zvláštní položce vlastního kapitálu – fondy z přecenění, nebo zahrnování opravných položek do výnosů nebo nákladů běžného období v okamžiku prodeje této investice.

2.2.3 Pohledávky

Pohledávky se oceňují v nominální hodnotě, tj. v hodnotě historické. Pohledávky jsou nárokem podniku na peněžité plnění ze strany odběratele za prodané zboží nebo poskytnuté služby.

Každá pohledávka má lhůtu splatnosti, ve které stanovená částka musí být uhrazená odběratelem. V praxi ale často dochází k tomu, že pohledávky nejsou uhrazeny, a tak podnik musí odepsat jejich hodnotu v celkové výši nebo částečně.

Cena za zboží na obchodní úvěr je zpravidla vyšší, než při platbě v hotovosti, není to ale podmínka. Dále se v obchodní smlouvě uvádí smluvní pokuta – částka z prodlení s placením pohledávky, která by měla motivovat odběratele uhradit dlužnou částku co nejdřív.

Další problém vzniká při poskytování slev při množstevních odběrech nebo při rychlém uhrazení obchodní faktury. Zaúčtování slev je dalším problémem, který se objevuje v účetnictví. Pohledávka se vykazuje pak v čisté hodnotě, tj. v částce již po slevě, nebo v hrubé hodnotě, tj. před poskytnutou slevou. Pokud se pohledávka vykazuje v čisté hodnotě, pak je nutné správně zaúčtovat rozdíl mezi prodejní cenou a uhrazenou částkou, která zahrnuje poskytnuté slevy. Účtování přímo do výnosů nebo nákladů ovlivní výsledek hospodaření; účtování do tržeb ovlivní ukazatele rentability a aktivity podniku.

V praxi se používá vykazování pohledávek v hrubé výši. Snížení cen z důvodu poskytnutí slev se účtuje přímo do snížení tržeb, ale pouze v tom případě, jestli jsou opravdu poskytnuté.

Dalším pojmem je pojem nedobytná pohledávka. Je to částka, kterou odběratel z určitých důvodů nemůže nebo nechce zaplatit. Podnik by měl respektovat zásadu opatrnosti a hned při realizaci zboží nebo služeb stanovit procento nedobytných pohledávek, aby měl co nejobektivnější obraz hospodaření. Nedobytná pohledávka se považuje za klasický náklad, který patří do období, ve které je realizován výnos, tj. ve které došlo k prodeji zboží nebo služeb na obchodní úvěr.

Odpis nedobytné pohledávky se určí dvěma způsoby:

- Odpisem konkrétní částky, kterou odběratel neuhradil, pokud se tato skutečnost stala v konkrétním účetním období. Tento přístup k odepisování pohledávek poskytuje věrné zobrazení účetních skutečností a zakládá se na účtování dle skutečných událostí
- Odhadem částky, která nebude uhrazená. Podnik dle vlastních zkušeností by měl vědět procento neuhrazených pohledávek a zachytit to procento do nákladů v tomtéž účetním období

Z důvodu možnosti použití různých způsobů odhadu částky nedobytných pohledávek, podnik může využívat kreativní účetnictví. Pomocí odhadu podnik může značně ovlivnit výši hospodářského výsledku. Navíc, použití dvou uvedených metod se může každý rok měnit.

2.3 Výnosy

Výnosy jsou součástí výkazu zisku a ztrát společnosti, je o ukazatel, který je velmi často považován za ukazatel velikosti podniku a jeho tržní podíl v určitém odvětví. Výnosy mohou být různých podob, zejména výnosy z prodeje vlastních výrobků a služeb, z finanční činnosti, z provozní činnosti, mimořádné výnosy apod. Výnosy jsou nejvíc problematickou částí účetnictví. Je nutné stanovit několik předpokladů přímo v účetní směrnici podniku, aby se výnosy účtovaly dle jednotných principů a nedocházelo k použití rozdílných přístupů k jejich zachycení ve výkazů zisku a ztrát.

Dle Mezinárodních standardů IFRS se výnosy považují za zvýšení ekonomického prospěchu firmy. Může to nastat zejména z následujících důvodů:

- Přírůstek nebo vylepšení aktiv,
- Snížení závazků, které vede ke zvýšení vlastního kapitálu.

Výnosy se vždy oceňují v reálné hodnotě, vždy vyjádřené v peněžních jednotkách. Problém nastává ale tehdy, když mluvíme o výnosech versus příjmech, tj. porovnáváme zvýšení ekonomického prospěchu společnosti a skutečné toky peněžních prostředků. Lze totiž realizovat prodej velkého počtu zboží nebo služeb, které v následujícím období budou vráceny zpátky. Jedná se především o smlouvy, které připouštějí odstoupení od smlouvy bez pokuty a bez uvedení důvodu. V těchto případech lze snížení výnosů zaúčtovat dvěma různými způsoby:

- Vykazování výnosů v plné výši bez ohledu na to, že smlouva může být zrušená nebo část zboží může být vráceno zpátky. Tento přístup je právě zdrojem kreativního účetnictví, protože jde o přemístění málo likvidního aktiva (zásob) do více likvidního aktiva (pohledávek), však nemusí dojít k plné úhradě této pohledávky. Výnosy v tomto případě jsou nadhodnoceny.
- Vykazování dle skutečně realizovaných tržeb, tj. vykazování prodeje až v době, kde odběratel uhradí smluvní částku nebo vrátí část zboží (popř. odstoupí od smlouvy).

2.4 Závazky

Poslední položkou rozebíranou z pohledu kreativního účetnictví v rámci této bakalářské práce jsou závazky společnosti a jejich vykazování v rozvaze. Závazky neboli dluhy společnosti mohou být krátkodobé a dlouhodobé. Je zřejmé, že různé trvání závazků a jejich výše může ovlivnit finanční ukazatele v podniku. Dále je možné manipulovat se zaměřováním krátkodobých dluhů dlouhodobými a naopak za účele ovlivnění ukazatele likvidity.

Na příkladě si ukážeme, jak může společnost „vydávat“ dlouhodobé závazky za krátkodobé a tím ovlivňovat ukazatele likvidity.

Příklad: podnik získal úvěr od banky ve výši jednoho milionu korun, úvěr splatný za pět let. Celková oběžná aktiva v podniku jsou ve výši pěti set tisíc korun, stav krátkodobých závazků před pořízením úvěru je osm set tisíc korun. Úroky jsou finančními náklady podniku, patří do krátkodobých závazků, které podnik musí splatit bance v průběhu účetního období.

a) V případě, že podnik zaúčtuje celý závazek do dlouhodobých aktiv, výpočet ukazatele celkové likvidity je následující:

Celková likvidita = Oběžná aktiva/Krátkodobé závazky

Celková likvidita společnosti se rovná $500/800 = 0,625$

b) Pokud podnik zaúčtuje část závazku připadající na běžné účetní období do krátkodobých závazků, pak ukazatel likvidity je následující:

Celková likvidita společnosti se rovná $500/1000 = 0,5$

Z uvedeného příkladu je zřejmé, že rozlišné způsoby účtování přináší různé výsledky, které ovlivňují rozhodování nejenom interních, ale externích subjektů (například věřitelů).

3. Největší případy negativního dopadu kreativního účetnictví

3.1 Kauza společnosti Enron

Společnost Enron vznikla v roce 1985 v důsledku spojení dvou společností podnikající v oblasti energetického průmyslu z Texasu a Nebrasky. Enron byla jedinou americkou společností, která vlastnila celoamerickou síť plynových potrubí. Nejdřív se společnost specializovala jenom v oblasti dodávky plynu, ale později začala distribuovat elektřinu, zároveň se přemístila též do jiných obchodních oblastí.

Korporace Enron velmi úspěšně pronikla na trh cenných papírů v energetické oblasti, což ji dodalo možnost velmi pružně reagovat na změny v podnikovém prostředí a v odvětví. Brzy se společnost stala velmi silným prodejcem na trhu s elektřinou, v roce 2001 získala cenu – 7. místo ve velmi prestižním ratingu Fortune 500. Enron byla natolik velkou a mohutní společností, že dokonce měla monopolní sílu v oblasti cenové politiky na elektřinu. Zároveň Enron byl největším zaměstnavatelem. Průměrný počet pracovníků společnosti Enron byl 22 tisíc zaměstnanců v 40 státech v celém světě.

Protože Enron byl ze všech hledisek velmi silnou společností, nemohlo se obejít bez jeho účasti v politickém životě Spojených států amerických. Prezident Enrona Kenneth Ley byl považován za nejlepšího přítele prezidenta George Bushe. Zároveň společnost Enron vystupovala jako první sponzor všech politických aktivit prezidenta Bushe a sponzorovala jeho volební kampaně.

Nicméně, výše uvedený popis společnosti nepovídá nic o aféře, protože zatím všechny popsání aktivity společnosti byly v souladu s americkou legislativou, dokonce byly motivovány samým prezidentem. Sponzorství bylo zaznamenáno jak v účetních dokladech, tak prezentováno akcionářům a věřitelům společnosti.

Chytit ekonomické „zločince“ bylo velmi obtížné, protože nad promyšlením schématu pracovaly ti nejzkušenější a nejodbornější právníci a účetní. Velmi zajímavé je, že metody kreativního účetnictví se používaly v každé nebo skoro každé operaci. Nicméně, hlavní položky pasiv společnosti, a hlavně jejich dolní části - cizího kapitálu – se stále zvyšovaly.

Konec všem machinacím nastal v roce 2001. Nejdřív manažeři společnosti trvaly na tom, že Enronu se vede dobře a negativní výkyv cen akcií je vysvětlen pouze tržní

konjunkturou. Nicméně, prezident společnost se rychle zbavil svých akcií, když jejich cena začala prudce klesat. Po přestavení čtvrtletní závěrky nebylo již možné skrývat obrovské dluhy společnosti, tak Enron veřejně vyhláší o kritickém stavu, o ztrátě ve výši 638 milionů dolarů a snížení vlastního kapitálu společnosti na 1,2 miliardy dolarů!!! Ztráty byly vysvětleny jako machinace hlavního účetního, který byl okamžitě propuštěn.

Prudké snížení cen akcií znamenalo katastrofu pro společnost. Vláda Spojených států již nemohla pomoci prezidentovi společnosti Enron a poskytnout záchrannou půjčku, Komise pro cenné papíry Spojených států iniciovalo šetření týkající se operací s cennými papíry. Akcie společnosti poklesly z 80 amerických dolarů za akcii na 1 dolar za akcii. Na konci roku výsledky společnosti byly ještě jednou přezkoumány a celková výše dluhů byla zvýšena o 2,5 miliard dolarů. V prosinci 2001 společnost byla prohlášena bankrotem.

Následovalo trestní řízení, mnoho osob bylo odsouzeno na doživotí, někteří dostaly podmíněčný trest. Nicméně, nejhorší dopad celé této kauzy byl na akcionáři společnosti, na věřitele, kteří nedostali ani polovinu investovaného kapitálu, a na zaměstnance společnosti, kteří byly propuštěny s okamžitou platností a jejich kapitál „shořel“ v akciích společnosti Enron.

3.1.1 Schéma podvodu společnosti Enron

Hlavním problémem Enronu byly machinace s kvazi partnerskými společnostmi, které spolupracovaly a obchodovaly s Enronem, stávaly se jeho dodavateli a odběrateli. Z důvodu špatné finanční situace Enron nemohl plnit své závazky vůči třetí stranám, a tak čím dál tím méně spolupracoval s opravdovými firmami. Navíc, potřeboval zvýšit poptávku po akciím za účelem zvýšení jejich tržní hodnoty a získání dodatečného kapitálu do podniku. S akciemi se obchodovalo na burze, běžné poptávky po akciích nestačilo, proto Enro vymyslel nové schéma fungování, které mělo krátkodobě zaručit růst všech finančních ukazatelů a zvýšit tržní cenu akcií, v delším horizontu však znamenalo velký ekonomický podvod a krach celé společnosti.

Systém spočíval v následujícím: pomocí třetích osob se otevíraly společnosti v offshorových zónách (jinak řečeno daňových rájích), s nimiž se uzavíraly smlouvy na velké částky peněz a právě tyto společnosti nakupovaly akcie společnosti Enron, čímž

zvyšovaly jejich tržní hodnotu. Zisky běžného období rostly, protože se počítaly jako rozdíl výnosů a nákladů. Do výnosů se však nepočítaly skutečné příjmy společnosti za realizované obchody, ale jenom teoretické příjmy, které se mohly uskutečnit v příštím období. Výnosy se ale už nikdy nestával příjmy, a tak společnost je zahrnovala do odpisů jako nedobytné pohledávky, průběžně ale znovu a znovu uzavírala nové smlouvy.

Všechny offshorové společnosti byly založeny absolutně legálně, podávaly daňová přiznání za každé účetní období a splňovaly všechny ostatní požadavky americké legislativy. Navíc, činnost společnosti Enron byla schválena nejenom manažery společnosti, ale též její akcionáři a auditory ze společnosti Arthur Andersen.

Zákon Spojených států amerických je velmi přísný v oblasti offshorových společností. Dle zákona o dceřiných společnostech každá mateřská společnost musí zahrnovat souhrn všech výnosů, a to jak vlastních, tak plynoucích z dceřiných poboček. Proto ve Spojených státech je velmi obtížné, není-li nemožné poslat část zisku do offshorové zóny a vyhnout se placení daní.

Ale společnost Enron toto právě nepotřebovala. Žádné zisky totiž nebyly, do offshorových společností se posílaly ztráty firmy, aby se zlepšily finanční ukazatele ve společnosti a zvýšit cenu jejich akcií. Korporace doslova pohltila energetický průmysl ve Spojených státech, vrcholovým manažerům se vyplácely mnohomilionové prémie a navíc rostly ceny jejími drženými akcií, což ještě víc je motivovalo ke koupi dalšího a dalšího balíčků zaměstnaneckých akcií.

Dalším velmi „kreativním“ způsobem podnikání a následného zahrnutí do účetních výkazů byly uzavírané smlouvy s reálně existujícími společnostmi. Enron vystupoval jako pojišťovací společnost a přimlouval jiné společnosti uzavírat pojistné smlouvy na velké částky. Každý pojišťovací agent ze společnosti Enron pak dostával procentní prémii z celkové částky, na níž zní uzavřené smlouvy, určité procento dostával ředitel devize, z níž pocházel zaměstnanec, který realizoval prodej pojištění.

Smlouvy se uzavíraly na částky, které neodpovídaly skutečné hodnotě pojištěného majetku, ale desetinásobku. Očekávalo se totiž, že v krátkodobém horizontu se nic nepříhoda, ale i kdyby, tak společnosti ze svých obrovských zdrojů bude moci pokrýt tyto výdaje. Nicméně, protože každá pojistná smlouva se uzavírala dle stejného principu, tak to přivedlo právě ke všem známému konci.

3.1.2 Poučení ze skandálu ve společnosti Enron

Skandál ve společnosti Enron je jedním z největších skandálů v podnikatelské sféře od roku 1980, kdy proběhla bankovní krize a mnoho vkladů a úvěrů bylo zmrazeno bankami. Skandál ve společnosti Enron ukazuje na velkou nutnost provedení reformy v etickém chování jiných společností, v účetních standardech Spojených států amerických a jiných vyspělých států a na provedení kompletní revize v způsobu řízení organizace.

Existuje mnoho verzí, proč se pád Enronu stal. Mezi nimi jsou především: konflikt zájmů v auditorské společnosti Arthur Andersen, která byla orgánem předběžné a závěrečné kontroly, ale zároveň poradcem pro vedení a manažery společnosti; nedostatek pozornosti ze strany vedení a akcionářů společnosti na finanční ukazatele a na společnost, s nimiž společnost uzavírala smlouvy; chamtivost a netransparentní politika managementu, který neinformoval akcionáře o opravdové situaci v podniku a její finančních operacích. Jednoznačně ale lze konstatovat, že primárním zdrojem problémů byla povaha činnosti a vnitřní řád ve společnosti. Původně se Enron prezentoval jako gigantická společnost, které se dobře daří a přispívá k vytvoření přidané hodnoty pro společnost. Nicméně, když se ukazatele začaly zhoršovat, management společnosti nechtěl cítit vínu a přiznávat ji, proto imaginárně zlepšoval ukazatele společnosti a finančního zdraví až do doby, kdy to už bylo neúnosné.

Velmi smutné je, že společnost nemohla a nechtěla ochránit své zaměstnance a de facto vytvářela iluze dobře fungující společnosti, aby zaměstnanci nakupovali akcie a dodávaly společnosti kapitál ne financování její neúspěšných činností. Hlavní akcionáři společnosti a její vedení nepovažovalo za svou odpovědnost a povinnost pečovat o tisíce zaměstnanců, kteří pracovali v Enronu po dobu dlouhých let a plánovali svou budoucnost ve vazbě na výsledky společnosti.

Jakým způsobem tedy musí společnosti měnit způsoby řízení podniků, čemu je nutné se vyhnout? Je především nutné, aby akcionáře společnosti se maximálně podíleli na analytické činnosti spojené s analýzou účetních výkazů, partnerských společností, ale i vnitropodnikového účetnictví, které velmi často ukazuje jiné výsledky, než daňové účetnictví. Signálem by měly být velké rozdíly těchto dvou způsobů výkaznictví.

Navíc, velmi významnou změnou v legislativě by měl být vznik odpovědnosti akcionářů a nejenom managementu za chyby a ekonomické trestní činy společnosti. Akcionáři jako hlavní hráči, pro nichž se tvoří výsledky a používají se nekálé praktiky kreativního účetnictví by měli kontrolovat činnost svých podřízených a své organizace.

Enron byl evidentním příkladem společnosti „nové éry“, nejvíc inovativní společností ve Spojených státech na začátku nového tisíciletí. Nicméně, hlavním poučením z nekálé praxe společnosti Enron můžeme zahrnout do několika bodů:

- 1) Finanční intelekt není podmínkou pro dobrou korporátní strategii,
- 2) Arogance vedení firmy a její manažerů, kteří sebe považují za ty nejlepší a nejchytřejší, musí být nejenom signálem nebezpečí pro investory a akcionáři společnosti, ale též pro veřejnost,
- 3) Vrcholové vedení, které má vysoké platy může sobě přiřadit pravomoci postupovat bez ohledu na etický kodex a jiná pravidla organizace a státu,
- 4) Vládní regulace a pravidla musí být aktualizovány vzhledem ke měnícím se podmínkám v ekonomice a k celkové globalizaci finančních a kapitálových trhů.

3.2 Kauza společnosti WorldCom

Společnost WorldCom je americká telekomunikační společnost, která vznikla spojením dvou společností: LDDS WorldCom a MCI Communications, pak přejmenována na MCI WorldCom.

Společnost byla založená v roce 1983, začala veřejně nabízet akcie v roce 1989. Růst společnosti byl způsoben převážně akvizicemi v roce 1990 a v roce 1998. Společnost prošla akvizicemi nebo odkoupila společnosti Advanced Communications Corp., Metromedia Communications Corp., Williams Technology Group, IDB Communications Group, Inc., MFS Communications Company.

Po vyhlášení kizového stavu společnosti WorldCom požádala vládu Spojených států o ochraně před bankrotem dle platné legislativy v roce 2002. Začalo velmi podrobné šetření a zjistila se velmi pesimistická fakta, která hrála významnou roli v úpadku společnosti.

Bankrot WorldCom se považuje za největší bankrot v historii Spojených států amerických, ne-li ve světové historii. Je to dvakrát větší a dramatičtější případ, než v případě bankrotu společnosti Enron. WorldCom byla opravdu globální společností, jejíž úpadek mohl narušit národnostní bezpečnost ve Spojených státech, a proto vláda se postavila jiným způsobem, než v případě Enronu a pokusila se vyhovět aspoň těm největším požadavkům věřitelů a investorů. Bylo též velmi důležité ochránit spotřebitele v celém státě a jednotnost telekomunikačních služeb.

Aktiva společnosti WorldCom byla oceněná hodnotou 104 miliardy dolarů, společnost zaměstnávala celkem 85 tisíc lidí v 65 státech po celém světě. Tyto údaje svědčí o tom, že společnost WorldCom byla dvakrát větší, než společnost Enron. Po důkladném účetním prošetření, celkový dluh společnosti WorldCom činil 32 miliardy dolarů.

Je známo, že vedení společnosti WorldCom si během svých nekálých praktik „našetřili“ zhruba dvě miliardy dolarů, ale tyto prostředky nebudou moci nikdy využít, protože byly použity hlavně na pokrytí splatných závazků po dobu přiznání bankrotu.

3.2.1 Schéma podvodu ve společnosti WorldCom

V průběhu roku 2001 prvního čtvrtletí 2002 společnost zařadila do položky „investování do kapitálových aktiv“ celkovou částku 3,8 miliard dolarů, které ve skutečnosti použila pro úhradu svých běžných nákladů. Rozdíl mezi zmíněnými položkami spočívá v tom, že investování do kapitálových aktiv se liší od jiných nákladů – toto je investice uskutečněná za účelem koupě dlouhodobých aktiv, např. inovační technologie nebo zařízení, popř. software. Náklady na dlouhodobá aktiva se účtují do několika účetních období a jsou likvidovány z odpisů. Například, pokud společnost pořizuje zařízení za 10 milionů dolarů, které má životnost 10 let, pak může tuto částku rozložit na 10 let a každý rok odepisovat 1 milion dolarů. V případě, jestli tyto peníze jsou určeny na rekonstrukci nebo jiné výdaje, pak společnost musí zaúčtovat tyto náklady do období, v němž k nákladům došlo.

Oba dva způsoby významně ovlivňují zisky společnosti. Investice do dlouhodobých kapitálových aktiv vede ke zvýšení zisků ve společnosti, běžné náklady se negativně odrážejí na zisku. Společnost WorldCom zahrnovala do investic do dlouhodobých aktiv větší část svých běžných nákladů, proto výroční zprávy o ziskovosti tohoto podniku nebyly

pravdou, ve skutečnosti společnost byla velmi ztrátová. Cílem těchto machinací byly snahy manažerů zvýšit zisky a zlepšit finanční ukazatele ve společnosti a vyhovět požadavkům akcionářů a investorů.

Možná že tento krok v účtování nákladů nemusel vést k podvodům a zkreslení finanční situace organizace, ale významným ukazatelem, který byl zásadně ovlivněn, je ukazatel EBITDA (Earnings before interest, taxes, depreciation and amortization⁹). Tento pojem zahrnuje čistý zisk organizace bez zohlednění daňové povinnosti, úrokových výplat vůči věřitelům, odpisů dlouhodobého majetku, do kterých se zahrnuje znehodnocení aktivů. Dle názoru investorů, tento ukazatel neobjektivněji ukazuje o finančním zdraví v podniku, než velikost obrátu. Proto se účetní a manažeři společnosti WorldCom se snažili maximálně ovlivnit právě tento ukazatel. Například, v roce 2001 ukazatel EBITDA ve společnosti WorldCom byl vykázan v hodnotě 10,5 miliard dolarů, po důkladném přepočtu tato hodnota poklesla na 6,3 miliardy dolarů. Jinými slovy, finanční situace společnosti WorldCom byla mnohem horší, než se ukazovalo v účetních výkazech.

3.2.2 Poučení ze skandálu ve společnosti WorldCom

Zástupci společnosti WorldCom se přiznali, že finanční účetnictví obsahuje chyby v celkové hodnotě čtyři miliardy dolarů s tím, že ztrátová činnost společnosti vypadala jako zisková na papírech a v účetních výkazech. Po opravení chyb v účetních dokladech a v interních dokumentech bylo hned zřejmé, že ztráty společnosti byly v celkové výši 1,2 miliardy dolarů.

V souladu s americkou legislativou společnost WorldCom hned požádala o prodloužení splatnosti všech právě splatných dluhů, a to na dobu, během níž se společnost vypořádá s tímto významným otřesem. Vyhlášení bankrotu tak pomohla společnosti zachránit svá aktiva a překonat veškeré nepříznivé dopady těchto podvodů na fungování společnosti.

Bankrot společnosti WorldCom nebyl nečekaným jevem, ovlivnil světové burzy, finanční a kapitálové trhy a spustil vlnu kontrol a auditů ve všech podnicích světa, které obchodují na americké burze nebo veřejně nabízí akcie.

---

⁹ Z angličtiny: zisk před úroky, zdaněním a odpisy.

4. Doporučení jak eliminovat nebo zamezit využití kreativního účetnictví v organizaci

V první kapitole této práce jsme vymezili důvody, proč se praktiky a metody kreativního účetnictví mohou využívat v praxi podniku, a jak to ohrožuje vlastníky společnosti, externí subjekty, např. investory, věřitele, a státní orgány. Proto je na místě naplnit jeden z cílů této bakalářské práce a uvést způsob eliminaci nebo snížení možnosti výskytu těchto nekalých praktik ve společnosti.

Připomeňme si, že hlavními důvody pro využití kreativního účetnictví jsou zejména:

- Snaha manažerů ukázat vyšší výsledek hospodaření z důvodu získání větších prémie a odměn.
- Snaha manažerů zahrnout všechny výdaje, a to jak skutečné, tak předpokládané do běžného účetního období za účelem zvýšení hospodářského výsledku příštího období a získání vysokých prémie.
- Snížení výsledku hospodaření za účelem vyhnouti se velkému daňovému zatížení
- Zvýšení výsledku hospodaření za účelem získání cizích zdrojů v podobě půjček nebo úvěrů.
- Snaha přilákat investory.
- a další

V následujícím textu se pokusíme určit efektivní metody pro zamezení těchto praktik a zjištění podvodů ze strany manažerů nebo účetních ve vlastní firmě nebo v jiném podniku.

4.1 Důkladné kontroly nezávislými subjekty

Jak již bylo ukázáno v práci, existence vlastního útvaru interního auditu ve společnosti nemůže zaručit plynulý a nerušený chod podniku a jeho bezvadné výsledky hospodaření. Interní auditor by měl být nezávislým hodnotitelem a poradcem v organizaci, konflikt však nastává v případě, že zájmy a dovednosti interního auditora a vlastníků společnosti (nebo vrcholových manažerů) jsou v rozporu. Důsledkem konfliktu je zpravidla kompromis ze

strany auditora, který nechce přijít o dobře placené místo a „mluvit“ do interních stanov společnosti. Proto lze konstatovat, že interní auditor i přes svou nezávislost na žádném z orgánů ve společnosti je značně ovlivněn rozhodnutím vrcholového vedení a vlastníků organizace.

Proto je nutné, aby společnost jednou za určité období (např. čtvrtletí, rok, dva roky) nechala ověřit interní výsledky externím auditorem nebo osobou kompetentní, která by připravila zprávu o chodu společnosti a o souladu s všemi zásadami účetnictví.

Je nutné, aby kontrola probíhala nejenom na základě účetních údajů (protože jak je zřejmé, kreativní účetnictví neporušuje zásady z účetního hlediska, ale pohybuje se na kraji zákonnosti), ale též údajů z vnitropodnikového účetnictví, které poskytuje mnohem důkladnější a objektivnější informace o tom, jak podnik hospodaří, mimo jiné přináší přehled nejenom o samotných výsledcích, ale též o průběhu činnosti.

4.2 Sledování rozdílů mezi účetnictvím z vnitropodnikového a daňového hlediska

I bez účasti externí kompetentní osoby by vedení a majitele firmy mohli zjistit, že se v organizaci děje něco špatného. Alarmující by měly být velké rozdíly mezi výsledky vnitropodnikového účetnictví a účetních závěrek pro potřeby státu. V případě společnosti Enron se firma dle vnitřních výsledků (předváděných akcionáři společnosti) prezentovala jako velmi zisková a úspěšná, přestože státu podávala daňová přiznání, která zahrnovala velké ztráty, a stát tak musel vracet společnosti daňové kompenzace.

Samozřejmě je, že určité rozdíly mezi daňovým a vnitropodnikovým účetnictvím mohou být, ale tyto rozdíly by měly být vysvětleny v rámci některých operací, které ovlivňují jeden typ účetnictví, ale nemají žádný vliv na druhé účetnictví. Příliš velké neshody by měly znamenat, že přece jenom něco není v pořádku.

4.3 Nastavení jiného způsobu odměňování manažerů

Lidský faktor je bezesporu velmi významným faktorem pro řízení organizace a přiřazení kompetencí podřízeným osobám. Velmi šikovní pracovníci mohou právě být velmi rizikové, protože lépe než jejich nadřízení vědí, jak a kde se lze dopustit podvodu, aby se to co nejmíň zjistilo a tak získat vlastní výhody. Problémem a kořenem zla je chamtivost, snaha získat víc, než se nabízí, snaha oklamat nadřízeného jenom protože dle subjektivního mínění „pracovník si zaslouží víc, než je mu placeno“.

Proto způsob odměňování by měl být přizpůsobený typu činnosti tak, aby to bylo motivující pro vytvoření přidané hodnoty pro danou společnost, nikoliv motivačním faktorem si vymýšlet různé způsoby zvýšit svůj příjem „imaginárně“ a zhoršit celkovou situaci ve společnosti.

Odměňování na základě procent z výsledku hospodaření je hlavním důvodem, proč manažeři manipulují s tímto finančním ukazatelem. Tento způsob odměňování je velmi logický: „ukážte nám své manažerské schopnosti a kompetence, a my vás odměníme v souladu s dosaženými výsledky“, ale platí pouze za předpokladu, že:

- manažeři vykonávají svou práci abstrahovaně od jiných útvarů a nemohou ovlivnit jejich činnost a
- je provedená důkladná kontrola činnosti manažerů včetně všech provedených kroků a operací, a jejich dopadu na hospodaření podniku.

Problémem totiž je i skutečnost, že se vlastníci společnosti „odsouvají“ na druhé místo po manažerech, kteří sami sebe považují za hlavní osobu v organizaci a snaží se naplnit své cíle prostřednictvím řídicí činnosti. Musí se totiž stále pamatovat, že manažer je podřízený zaměstnanec, který se řídí strategií společnosti, jejími cíly a úkoly, které stanoví akcionáře společnosti.

4.4 Respektování jednotných principů a způsobů účtování

V některých případech účetní standardy dovolují měnit způsoby účtování a používat různé metody pro oceňování majetku, investic, pro odepisování aktiv apod. Jde totiž o to, že různé způsoby účtování stejných operací nutně vedou k různým výsledkům těchto operací, a též k různým výsledkům finančních ukazatelů a výsledku hospodaření. Proto ve firmě by se měla respektovat jedna z účetních zásad – zásada konzistence, která říká, že „veškerá

pravidla pro oceňování majetku a předkládání závěrky musí být stejná po dobu, kdy se o nich účtuje. Mohou se změnit, ale každá změna musí být zdůvodněná a doložená v příloze k účetním výkazům“. [BLECHOVÁ, JANOUŠKOVÁ, 2010, str.19]. Změna způsobu účtování o aktivech nebo pasivech společnosti by měly znamenat velmi alarmující skutečnost, kterou vlastníci společnosti nebo její investory měli zjistit a spočítat stejnou operací dle původního způsobu účtování pro zjištění rozdílů v hodnotách.

4.5 Nastavení vnitropodnikové kultury a vypěstování dobrého a odpovědného vztahu zaměstnanců k podniku a jeho vedení

Japonská kultura má jiné předpoklady pro práci, než evropská kultura. Evropané a Američané mohou často měnit práci, přecházet od jednoho zaměstnavatele k druhému, hledat si lepší uplatnění za lepší peníze nebo jiné výhody, zůstat delší dobu bez zaměstnání a pobírat sociální dávky od státu. V Japonské kultuře takové chování je spíše výjimkou, než pravidlem. Člověk je od narození vychováván jako poddaný svému panovníkovi, s velkou úctou ke svým rodičům a starším lidem, a proto i k nadřízeným se vyvíjí podobný vztah plný odpovědnosti a úcty.

Každá větší japonská společnost se zakládá na principu, že každý zaměstnanec je přidanou hodnotou, je ho potřeba rozvíjet, investovat do něj prostředky, teprve potom očekávat zpětnou vazbu. Nadřízený zná své podřízen nejenom z profesionální stránky, ale často zná jeho prarodiče, kteří pracovali pro tu samou společnost. Je to zkrátka kultura, která se předává od generace generaci.

V evropských a amerických společnostech se zaměstnavatel považuje za „největší zlo“, za subjekt, s jehož podnětu utrácíme svá veškerá úsilí a schopnosti, ale stále nemáme očekávané ohodnocení. Motivačním faktorem pro evropského anebo amerického pracovníka je především finanční stránka a zajištění životní úrovně.

Toto je nejhlubší pohled do problému. Toto je třeba řešit ještě dřív, než začneme podnikat různé kontroly a dohledy za manažery společnosti. Organizace, v níž zaměstnanec pracuje, by měla být životním stylem, způsobem existence jednotlivce, jeho dítětem, které přeje to nejlepší. Samozřejmě, tento předpoklad platí pouze v případě, že zaměstnanec získává spokojenost v práci. Proto se kultura organizace musí vyvíjet jak ze strany zaměstnavatele

a manažerů, tak ze strany zaměstnance, ale především musí pocházet z každé rodiny, aby se promítla do celé společnosti a nejenom do konkrétního podniku.

Závěr

Kreativní účetnictví je podvodem, který je na hraně se zákonem, ale je stále legální. Podvodem je to spíše ve vztahu k vedení společnosti, k investorům a k věřitelům, kteří očekávají buď zhodnocení svého kapitálu a výsledky hospodaření, které odpovídají představám, nebo vyhovující hodnoty jiných finančních ukazatelů. Jedná se ale především o falšování účetních operací, událostí a způsobů účtování. Jak se ukázalo v práci a v praxi, hlavními viníky zavedení praktik kreativního účetnictví do organizace jsou především manažeři, kteří se chtějí „předvést“ před vlastníky organizaci, ukázat se v lepším světě a na základě zfalšovaných výsledků získat vyšší odměny nebo osobní hodnocení.

Jednou ze zásad účetnictví je podávat „pocitivý a věrný obraz“ o hospodaření společnosti. Kreativní účetnictví porušuje významným způsobem tuto zásadu a jiné zásady účetnictví, a tím přináší velké nebezpečí pro podnik a pro společnost.

Cílem práce bylo definovat kreativní účetnictví a jeho hranice, doporučit způsoby a postupy při účtování a vyhýbaní se nekálým (i když zákonným) praktikám zaznamenávání účetních případů a provést analýzu odhalující nejčastější způsoby „zákonných podvodů“ v účetnictví jednotlivých společností. Proto součástí této práce je pojednání o položkách rozvahy a výkazu zisku a ztrát, které jsou nejvíc ohroženy kreativním účetnictvím. V práci se zjistilo následující: skoro všechny položky rozvahy a výkazu zisku a ztrát mohou být zkresleny nesprávným zobrazováním účetních skutečností a ovlivnit základní finanční ukazatele a výsledek hospodaření podniku. Práce též obsahuje motivy pro využití praktik kreativního účetnictví, a to nejenom ze strany manažerů organizace, ale též ze strany jiných subjektů, např. její vlastníků. Přínosem této práce je uvedení metod a způsobů, jak zamezit těmto špatným praktikám zjišťovat kreativní účetnictví hned v počátcích.

Práce přináší praktický pohled na to, jak se v organizaci může využít kreativní účetnictví a k jakým dopadům vede. Byly vybrány největší kauzy v historii Spojených států amerických a zhodnoceny průběh odhalení kreativního účetnictví včetně metod a způsobů nesprávného účtování ve společnostech.

Seznam použitých zdrojů a literatury

- 1) Anglicko-ruský slovník ekonomických pojmů
- 2) BLECHOVÁ, Beata; JANOŮŠKOVÁ, Jana. *Podvojně účetnictví v příkladech 2010*. 10. vydání. Praha : GRADA Publishing, 2010. 200 s. ISBN 978-80-247-3208-4,
- 3) Committee of Sponsoring Organizations Risk Management Integrated Framework – rámec COSO
- 4) Coopers Lybrand: Multilingual dictionary of Financial Reporting – Thomson Business Press, 1996,
- 5) České účetní standardy
- 6) FOX, Loren. *Enron: The Rise and Fall*. Canada : John Wiley & Fox, 2003. 357 s. ISBN 0-471-23760-4,
- 7) KAMAL, Naser. *Creative financial accounting : its nature and use*. New York : Prentice-Hall, 1993. 250 s. ISBN 0-13-061763-6.
- 8) LOUŠA, František. *Zákon o účetnictví v praxi*. 5. vydání. Praha : GRADA Publishing, 2011. 144 s. ISBN 978-80-247-3848-2,
- 9) MALÝ, Josef. *Obchod nehmotnými statky : Patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002. 257 s. ISBN 80-7179-320-5,
- 10) Mezinárodní účetní standardy – IFRS/IAS
- 11) *Stručný přehled rozdílů mezi Mezinárodními standardy účetního výkaznictví a Českou účetní legislativou*, Ernst&Young, 2009
- 12) SYNEK, Miroslav . *Manažerská ekonomika*. 4. vydání. Praha : GRADA Publishing, 2007. 464 s. ISBN 978-80-247-1992-4
- 13) www.uctovani.net

Seznam příloh

Příloha A: účtová třída 0 – dlouhodobý majetek

- 010 Dlouhodobý nehmotný majetek
- 011 Zřizovací výdaje
- 012 Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje
- 013 Software
- 014 Ocenitelná práva
- 015 Goodwill
- 019 Jiný dlouhodobý nehmotný majetek
- 021 Stavby
- 022 Samostatné movité věci a soubory movitých věcí
- 025 Pěstitelské celky trvalých porostů
- 026 Dospělá zvířata a jejich skupiny
- 029 Jiný dlouhodobý hmotný majetek
- 031 Pozemky
- 032 Umělecká díla a sbírky
- 040 Nedokončený dlouhodobý nehm. a hmotný majetek a pořiz. dlouhodobý finanční majetek
- 041 Pořízení dlouhodobého nehmotného majetku
- 042 Pořízení dlouhodobého hmotného majetku
- 043 Pořízení dlouhodobého finančního majetku
- 050 Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek
- 051 Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek
- 052 Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek
- 053 Poskytnuté zálohy na dlouhodobý finanční majetek
- 061 Podíly v ovládaných a řízených osobách
- 062 Podíly v účetních jednotkách pod podstatným vlivem
- 063 Ostatní cenné papíry a podíly
- 065 Dluhové cenné papíry držené do splatnosti
- 066 Půjčky a úvěry - ovládající a řídicí osoby, podstatný vliv
- 067 Ostatní půjčky
- 069 Jiný dlouhodobý finanční majetek
- 070 Oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku
- 071 Oprávky ke zřizovacím výdajům
- 072 Oprávky k nehmotným výsledkům výzkumu a vývoje
- 073 Oprávky k softwaru
- 074 Oprávky k ocenitelným právům
- 075 Oprávky ke goodwillu
- 079 Oprávky k jinému dlouhodobému nehmotnému majetku
- 081 Oprávky ke stavbám
- 082 Oprávky k samost. movitým věcem a souborům movitých věcí
- 085 Oprávky k pěstitelským celkům trvalých porostů

- 086 Oprávky k základnímu stádu a tažným zvířatům
- 089 Oprávky k jinému dlouhodobému hmotnému majetku
- 091 Opravná položka k dlouhodobému nehmotnému majetku
- 092 Opravná položka k dlouhodobému hmotnému majetku
- 093 Opravná položka k dlouhodobému nedokončenému nehmotnému majetku
- 094 Opravná položka k dlouhodobému nedokončenému hmotnému majetku
- 095 Opravná položka k poskytnutým zálohám na dlouhodobý majetek
- 096 Opravná položka k dlouhodobému finančnímu majetku
- 097 Oceňovací rozdíl k nabytému majetku
- 098 Oprávky k oceňovacímu rozdílu k nabytému majetku

Zdroj: www.uctovani.net/ucetni-rozvaha.php, citace dne 3.3.2011